

MICHEL DE GHELDERODE

BARABÁŠ

PŘEKLAD: LUDĚK KÁRL
 REŽIE: JOSEF JANÍK
 VÝPRAVA: MARTA ROSZKOPFOVÁ
 DRAMATURG: ROMAN CÍSAŘ
 SCÉNICKÁ HUDBA: MILAN BÁCHOREK

BARABÁŠ VLADIMÍR ČAPKA
 KAIFÁŠ OTAKAR PRAJZNER
 PONSÝ PILÁT MILAN ŠULC
 HERODES MILOSLAV ČÍZEK
 JIDÁŠ, APOŠTOL KOSTAS ZERDALOGLU
 PETR, APOŠTOL JAN MAZÁK
 JAN, APOŠTOL PAVEL TOMANKA
 MÁŘÍ MAGDALÉNA DANA ZAORALOVÁ
 YOCHABETH, JIDÁŠOVA ŽENA VERONIKA FOREJTOVÁ
 PILÁTOVA ŽENA DANUŠE ONDRÁČKOVÁ
 SETNÍK, VELITEL ŽALÁŘE LADISLAV BRÜCKNER
 HLÁSNÝ BOHUSLAV ČVANČARA
 VOJÁK JAN BARTÁK*
 LOTR PO PRAVICI LUBOŠ ONDRÁČEK
 LOTR PO LEVICI NORBERT LICHÝ
 KNĚZ PAVEL HANDL
 ŠAŠEK ONDŘEJ MALÝ
 POUŤOVÝ VYVOLÁVAČ MILAN SOVA
 JEŽÍŠ VÍTĚZSLAV KRYŠKE

LUDMILA BAŤKOVÁ
 LUDMILA BEDNÁŘOVÁ
 VĚRA JANKŮ
 JANA POSTLEROVÁ
 JINDŘICH DVOŘÁK
 MIROSLAV KUDELA
 JAN ODL
 A PRACOVNÍCI JEVIŠT.
 TECHNIKY

OSTATNÍ: APOŠTOLOVÉ
 ŽEBRÁCI
 VOJÁCI

* PRACOVNÍK JEVIŠTNÍ TECHNIKY

CELÝ ŽIVOT STÁL TENTO »ZÁHADNÝ TEMNOTNÝ ROMANTIK« NA PRAHU SMRTI SE SVOU VĚČNOU STONAVOSTÍ A CHO-ROBNOSTÍ. KDYŽ ZEMŘEL – 1. DUBNA 1962 – NAPSAL O NĚM MARCEAU V NEKROLOGU: »MICHEL DE GHELDERODE ZEMŘEL. BYLO BY SPRÁVNĚJŠÍ ŘÍCI, ŽE DOKONČIL UMÍRÁNÍ. PO DVACET LET KRÁČEL SE SMRTÍ BOK PO BOKU. BYLA PŘÍTOMNA, MĚL JI ZA ZÁDY, KRYLA HO CÍPEM SVÉ KÁPĚ, STARÁ PŘÍTELKYNĚ, KTERÁ HO SNAD SVÝM ZPŮSOBEM CHRÁNILA . . . VŽDY V ČERNÉM, JAKO BY NOSIL SMUTEK SÁM ZA SEBE, NEBO KDOŽ VÍ JAKÝ SMUTEK JINÝ, TAJEMNĚJŠÍ . . .«

VIDĚL JSEM RUB UTRPENÍ KRISTA, UTRPENÍ VIDĚNÉ PROSTŘED-
 NICTVÍM LIDU, VIDĚNÉ ZDOLA, SPOLEČENSKOU SPODINOU JERU-
 ZALÉMA. NAMÍSTO TOHO, ABYCH SE OCITL S ÚCTYHODNÝMI SVĚD-
 KY NA KALVÁRII, VYDAL JSEM SE S LŮZOU K JEJÍM NOHÁM.
 TÁZAL JSEM SE, JAK DAV, PLEBS JERUZALÉMA, BYL ZMÍTÁN TÍM-
 TO STRAŠLIVÝM A VZNEŠENÝM DNEM, VE SVÝCH DŮSLEDČÍCH NEJ-
 TRAGIČTĚJŠÍM V LIDSKÉ HISTORII. A PŘIROZENĚ, NA CESTĚ JSEM
 NALEZL KRISTA A VŠECHNY AKTÉRY JEHO UTRPENÍ.

VZPĚČOVAL JSEM SE UČINIT Z KRISTA MLUVÍCÍ POSTAVU, OBJE-
 VUJE SE VŠAK V MÉ HŘE JAKO SPEKTRUM, ZJEVENÍ; JE SVĚTLO
 A VE STEJNÉ CHVÍLI ZLÝ SEN. NENÍ TO ONEN KRISTUS, KTERÉ-
 HO ZNÁME ZE SÁDROVÝCH SOCH Z SAINT-SULPICE, Z NÁBOŽEN-
 SKÝCH OBRAZŮ MNICHOVSKÉ ŠKOLY, ALE KRISTUS GOTICKÝ, KRIS-
 TUS GRÜNEWALDŮV Z ISSENHEIMSKÉHO RETÁBLU, POTŘÍSNEŇÝ
 KRVÍ A CHRCHLY, KORUNOVANÝ TRNY, VE SKUTEČNOSTI ZAVRAŽ-
 DĚNÝ, ALE DOPOSUD ŽIJÍCÍ, NEBOŽ JEŠTĚ DOST NETRPĚL. ABYCH
 ZTĚLESNIL LID, CHÁTRU, ZVOLIL JSEM POSTAVU, O KTERÉ SE
 NIKDY NEMLUVÍ A KTEROU PÍSMO SVATÉ POUZE JMENUJE: BA-
 RABÁŠE.

MICHEL DE GHELDERODE

VEDOUCÍ VÝROBY A UMĚLECKO-TECHNICKÉHO PROVOZU: ING. IVAN BÍLEK.
 VEDOUCÍ DEKORAČNÍCH DÍLEN: JAROSLAV MACHÁČ. VEDOUCÍ KOSTÝMNÍ
 VÝROBY: MARIE DOPITOVÁ. VEDOUCÍ JEVIŠTNÍHO PROVOZU: KAREL GADULA.
 JEVIŠTNÍ MISTŘI: PŘEMYSL KIRSCHNER, JIŘÍ LUPINEK. MISTR OSVĚTLENÍ:
 ZDENĚK OSIF. MISTR VLÁSENKÁRNÝ: JINDRA KUČAJOVÁ. MISTR REKVIZI-
 TÁRNÝ: EVA WIESNEROVÁ. MISTR GARDEROBY: ZLATA NEZHYBOVÁ. MISTR
 ZVUKU: PAVEL GIERTL.

PŘEDSTAVENÍ ŘÍDÍ: VĚRA KRYŠKOVÁ
 TEXT SLEDUJE: JIŘINA ČÍŽKOVÁ

ČS.

PREMIÉRA

V DIVADLE PETRA BEZRUČE

3. BŘEZNA 1990

Veškerá práva k provozování tohoto díla zastupuje DILIA Praha.

Program vydalo Státní divadlo v Ostravě, nositel Řádu práce. Ředitel divadla:
 PhDr. Dalibor Malina. Šéf Divadla P. Bezruče: Ladislav Knižátko. Redakce progra-
 mu: Roman Císař. Výtvarné řešení programu: Marta Roszkopfová. Tisk Poly-
 grafický průmysl, státní podnik, Praha – Moravské tiskařské závody, sdružený
 podnik, Olomouc, závod Ostrava, provoz 21, Novinářská 7, R 1226. Cena programu
 1,50 Kčs.

NEJHORŠÍ NEPŘÍTEL ČLOVĚKA – HNED PO NĚM SAMÉM – JE MIKROB. A MEZI NEJZHOUBNĚJŠÍMI MIKROBY JE MIKROB NUDY NEJNEBEZPEČNĚJŠÍ, MIKROB, PROTI NĚMUŽ EXISTUJÍ JEN EMPIRICKÉ LÉKY . . . DNES RÁNO MNOU NUDA PROSÁKLA TAK HLUBOKO, JAKO MLHA, JEJÍMŽ ZTĚLESNĚNÍM BYLA, ŽE JSEM SI ZAČÍNAL PŘÁT, ABYCH BYL SVĚDKEM NĚJAKÉ UDÁLOSTI: TŘEBA STRAŠLIVÉHO OTŘESU ZEMSKÉ KŮRY NEBO CYKLONU DĚSIVÉ SÍLY. ŽÁDAL JSEM PŘÍLIŠ. V NEJHORŠÍM PŘÍPADĚ BYCH SE BYL SPOKOJIL S MENŠÍM NEŠTĚSTÍM, KRÁSNÝM POŽÁREM NEBO SETKÁNÍM S NĚJAKÝM LIDSKÝM ORIGINÁLEM NEBO TŘEBA BLÁZNEM, SILNÝM PADLÝM ČLOVĚKEM NEBO OČESANÝM PROROKEM, PROSTĚ INDIVIDUALITOU, KTERÁ BY DOKÁZALA, ŽE BYCH ZAPOMNĚL NA INDIVIDUALITU SVOU, TAK ZÁPORNOU, ZEJMÉNA DNES . . . BĚDA! MLUVIL JSEM SÁM K SOBĚ, »JAK SE STRAŠLIVĚ VLEČOU DNY, KTERÉ NÁM BŮH DOPŘÁL! JAK JE ŽIVOT NEZÁŽIVNÝ PRO TOHO, KDO NEMÁ NÁTURU RYBÁŘE! JAK JE VĚČNOST NESNESITELNÁ POD JINOU SPRÁVOU NEŽ DÁBELSKOU.«

(Z POVÍDKY *ĎÁBEL V LONDÝNĚ*)

VĚČNÝ ROMANTIK V NOVÉ PODOBĚ

ŽE JE MICHEL DE GHELDERODE SE SVÝM NÁVRATEM DO MINULOSTI RODNÉ ZEMĚ, TÍM, JAK ČERPÁ Z LIDOVÝCH ZDROJŮ, ROMANTIKEM PO VÝTCE, NENÍ TŘEBA DOKAZOVAT. SAMOTA, ÚZKOST A ÚHLAVNÍ NEPŘÍTEL ČLOVĚKA, NUDA, PROTI NÍŽ SE JEHO POSTAVY BRÁNÍ, JSOU RYSY PŘÍZNAČNÉ PRO GENEZI KAŽDÉHO ROMANTIKA. UNIKNOUT NUDĚ VŠEDNÍHO ÚDĚLU, UNIKNOUT SÁM SOBĚ, VYTVOŘIT SI OSUD NIKOLI NORMÁLNÍ, NÝBRŽ VYBOČUJÍCÍ Z MEZÍ LIDSKÉHO, TO JE CÍL GHELDERODOVÝCH HRDINŮ. KAŽDÝ Z NICH SE TOUŽÍ TAK ČI ONAK PŘEKONAT VE SMĚRU DOBRA ČI ZLA, ZOBRAZENÝCH V GHELDEROVSKÉ MYTOLOGII BOHEM A SATANEM. ZMNOŽOVAT SE DO NESPOČETNÝCH POSTAV JAKO VIRTUÁLNÍCH MOŽNOSTÍ VLASTNÍHO ÚDĚLU, TO JE SNAHA GHELDERODOVA. TOTO ZMNOŽOVÁNÍ DO RŮZNÝCH PODOB, KTERÝCH NABÝVAL V PRŮBĚHU DĚJIN BOUŘÍCÍ SE VLÁMSKÝ ČLOVĚK, ZMÍTANÝ STÁLE MEZI VITÁLNÍMI PUDY A TOUHOU METAFYZICKOU, ÚSILÍ DOJÍT AŽ DO DNA SEBE I SVÉ ZEMĚ, JE OVŠEM TRANSCENDENCÍ NUDY, KTERÁ TEDY U GHELDERODA K ABSURDNÍ NICOTĚ JAKO U DNEŠNÍCH PŘEDSTAVITELŮ ANTIDRAMATU.

(ZE STUDIE JIŘÍHO KONŮPKA »TAJUPLNÝ MICHEL DE GHELDERODE«, 1966)

VEČER OSMÉHO LEDNA 1934 V DIVADLE RÉSIDENCE PALACE V BRUSELU. VEČER SVĚTOVÉ PREMIÉRY BARABÁŠE. HRAJÍ TITULNÍ ROLI . . . JSEM PŘIPRAVEN. MOJI KAMARÁDI JSOU PŘIPRAVENI. ROZPRÁVÍME A KOUŘÍME V CHODBÁCH U LÓŽÍ. ODĚN CELÝ ČERNĚ JAKO VŽDY, CHODÍ MICHEL SEM TAM, ZAŽATÉ ZUBY, BLEDÝ, NAPJATÉ RYSY, ZLÉ OČI, ROZRÁŽÍ SI JAKO SLEPEC CESTU STŘEDEM TLAČENICE . . .

V DRUHÉ PŘESTÁVCE NĚKOLIK KRITIKŮ Z ČASOPISU LITERÁRNÍ MLÁDEŽE VEZME ÚTOKEM ZÁKULISÍ. V ČELE LÉOPOLD LEVAUX, PROFESOR NA UNIVERZITĚ V LUTYCHU; JE ZVLÁŠTĚ PODNIKAVÝ. VRHNE SE NA MNE: »JSTE MYSTIK! JE TO ÚŽASNÉ! CHCI VIDĚT GHELDERODA! OKAMŽITĚ MĚ PŘEDSTAVTE!«

»NEMÁ ZROVNA MOC DOBRU NÁLADU A OBÁVÁM SE . . .« NEDALO SE NIC DĚLAT.

»ZŮSTAŇTE TADY. NECHOĎTE SE MNOU. PODÍVÁM SE ZA MICHELEM.«

PŘED GHELDERODEM JSEM ANI NESTAČIL DOPOVĚDĚT SVOU ŽÁDOST. SOTVA ZASLECHL JMÉNO A TITULY ŽADATELE, VYBUCHNE:

»PROFESOR? TOHO NECHCI VIDĚT! JEŠTĚ BY MĚ TU CHTĚL UČIT FRANŠTINU!«

ALE »PROFESOR« MI BYL V PATÁCH. A UŽ NADŠENĚ OBJÍMÁ GHELDERODA . . .

(ALBERT LEPAGE)

DIVADLO NEMÁ SMYSLU, UKAZUJE-LI NORMÁLNÍ BYTOSTI; NEBO JE MUSÍ UKAZOVAT ANGAŽOVANÉ V NEOBYČEJNÉM KONFLIKTU, V MIMOŘÁDNÝCH OKOLNOSTECH. TAK SI POČÍNÁ DRAMATICKÝ TVŮRCE, KTERÝ NEVYRÁBÍ PRŮMYSLOVĚ – NENÍ PORNOGRAFEM-SPECIALISTOU NA BURŽOAZNÍ ORGASMY. PŘÍŠERY ZALIDŇUJÍ MĚ DIVADLO, PONĚVADŽ JSOU VŠUDE V ŽIVOTĚ, V ULICÍCH, V KAŽDÉ SVĚTNICI, KOLEM NÁS, BA CO DÍM – JSOU V NÁS, JSME TO MY! SPOLEČENSKÉ KONVENCE, DO NICHŽ MI NIC NENÍ, VYŽADUJÍ JEN ABYCHOM DĚLALI, ŽE TO NEVÍME.

MICHEL DE GHELDERODE